

ตัวอย่างธาตุ ๘ หมวด (ย่อ)

ตัวอย่างธาตุต่อไปนี้ เมื่อลงปัจจัยอาขยาตแล้ว เป็น “ฐาน” พร้อมทั้งจะลงวิภัติอาขยาตในหมวดต่างๆ สำเร็จเป็นกิริยาอาขยาต นำไปใช้ในประโยคต่อไปได้ (กิริยาอาขยาตกับประธานของประโยค ต้องมีบุรุษและวจนะตรงกันด้วย)

ธาตุ ปัจจัย ฐาน คำแปล ลงวิภัติ
 วนท +อ = วนท ไห้ว ลง ต วิภัติ เป็นต้น เช่น วนทติ, วนทสิ, วนทามิ (ไหว้อยู่); วนทตุ, วนทาทิ (จงไหว้) ...

เอกวจนะ	พหูวจนะ
ป. <u>ปุริโส/อิตถิ/กุล</u> <u>วนทติ</u> . ผู้ชาย/ผู้หญิง/ตระกูล ไห้ว. <u>โส/สา/ตี</u> <u>วนทติ</u> . เขา/เธอ ไห้ว.	<u>นามนาม</u> <u>ปุริสา/อิตถิโย/กุลานิ</u> <u>วนทนต์ติ</u> . ผู้ชาย ท./ผู้หญิง ท./ตระกูล ท. ไห้ว. <u>ต ...</u> <u>เต/ตา/ตานิ</u> <u>วนทนต์ติ</u> . เขา ท./เธอ ท. ไห้ว.
ม. <u>ตว์</u> <u>วนทสิ</u> . คุณ ไห้ว.	<u>ตุมห</u> <u>ตุมหเต</u> <u>วนทถ</u> . คุณ ท. ไห้ว.
อ. <u>อห</u> <u>วนทามิ</u> . ผม ไห้ว.	<u>อมท</u> <u>มย</u> <u>วนทาม</u> . ผม ท. ไห้ว.

หมวด ฎิ ธาตุ (อ)

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล
ฎิ *	+อ	= ภา	มี, เป็น พุทฺธิ อู>โอ แปลง โอ>อว
หุ *	+อ	= โห	มี, เป็น พุทฺธิ อู>โอ
สิ *	+อ	= เส, สย	นอน พุทฺธิ อี>เอ (แปลง เอ>อย)
ชิ	+อ	= เซ, ชย	ชนะ พุทฺธิ อี>เอ (แปลง เอ>อย)
มร *	+อ	= มร	ตาย
ปจ	+อ	= ปจ	หุงต้ม; เผา
อิกข	+อ	= อิกข	เห็น
ลภ	+อ	= ลภ	ได้
คม **	+อ	= คจณ	ไป <i>อกัมม</i> ; ถึง <i>สกัมม</i> . (แปลง คม>คจณ)

หมวด ฐิ ธาตุ (อ,เอ) (และนิคคหิตอาคมหน้าพยัญชนะที่สุดธาตุ)

ฐิ	+อ เอ	= รุณฐ, รุณฐเ	ปิด, กั้น	แปลงนิคคหิต>ง
ภุช	+อ	= ภุณช	กิน	แปลงนิคคหิต>ณ
ลิป	+อ	= ลิมป	ฉาบ	แปลงนิคคหิต>ม
มุจ	+อ	= มุณจ	ปล่อย	แปลงนิคคหิต>ณ
ภิท	+อ	= ภินท	ทำลาย, ต่อย	แปลงนิคคหิต>น
ฉิท	+อ	= ฉินท	ตัด, ฝ่า	แปลงนิคคหิต>น

หมวด ทิว ธาตุ (ย)

ทิว *	+ย	= ทิพพ	เล่น	แปลง ย กับ ว >ทพ
สิว	+ย	= สิพพ	เย็บ	แปลง ย กับ ว >ทพ
ชิว *	+ย	= ชีย	สิ้น	
พุช	+ย	= พุชฌ	รู้, ตรัสรู้	แปลง ย กับ ฐ >ชฌ
มุท *	+ย	= มุยท	หลง	แปลง ย กับ ห >ยท
มุส	+ย	= มุสส	ลี้ม	แปลง ย กับ ส >สส
รช	+ย	= รชช	ย้อม	แปลง ย กับ ช >ชช
ปจ *	+ย	= ปจจ	สุก, ไหม้	แปลง ย กับ จ >จจ
มุจ *	+ย	= มุจจ	หลุด, พ้น	แปลง ย กับ จ >จจ
ภิท *	+ย	= ภิชช	แตก	แปลง ย กับ ท >ชช
ฉิท *	+ย	= ฉิชช	ขาด, ทะลุ	แปลง ย กับ ท >ชช

* หมายถึง อกัมมธาตุ ธาตุที่ไม่ต้องมีกรรมมารับ. อ ปัจจัย หมวด ฎิ ธาตุ, เณ ฌย ปัจจัย หมวด จุร ธาตุ มีอำนาจให้พุทฺธิสระต้นธาตุได้

หมวด ฐิ ธาตุ (ณ,ณา)

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล	
ฐิ	+ณ ณา	= ฐิณ ฐิณา	พึง	แปลง อู ที่ณ >โอ
วุ	+ณา	= วุณา	ร้อย	
สิ	+ณ	= สิณ	ผูก	แปลง อู>โอ

หมวด กิ ธาตุ (นา)

กิ	+นา	= กิณา	ซื้อ	แปลง นา>ณา
ชิ	+นา	= ชินา	ชนะ	
จิ	+นา	= จินา	ก่อ, สัมสม	
ญา	+นา	= ชานา	รู้	แปลง ญา>ชา
จ	+นา	= จุณา	กำจัด, ทำลาย	
ล	+นา	= ลุณา	เกี่ยว, ตัด	
ฝ	+นา	= ฝุณา	ผิด, โปรง	

หมวด คหิ ธาตุ (ณหา)

คห	+ณหา	= คณหา	ถือเอา, จับ, รับ	(ลบ ท ที่สุดธาตุ)
----	------	--------	------------------	-------------------

หมวด ติน ธาตุ (โอ)

ต	+โอ	= ตโน	แผ่ไป
กร	+โอ	= กโร	ทำ
สกก *	+โอ	= สกโก	อาจ
ชาคร *	+โอ	= ชาโคร	ตื่น

หมวด จุริ ธาตุ (ณ,ณย)

จ	+ณ ณย	= โจเร, โจรย	ลัก, ขโมย	พุทฺธิ อู>โอ ลบ ฌ
ตก	+ณ ณย	= ตกเก, ตกทย	ตริก	ลบ ฌ (อนุพันธ์)
ลก	+ณ ณย	= ลกเข, ลกทย	กำหนด	ลบ ฌ (อนุพันธ์)
มนต *	+ณ ณย	= มนเต, มนตย	ปรึกษา	ลบ ฌ (อนุพันธ์)
จ	+ณ ณย	= จินเต, จินตย	คิด	ลบ ฌ (อนุพันธ์)

ตัวอย่างธาตุ ๘ หมวด (ย่อ)

ตัวอย่างธาตุต่อไปนี้ เมื่อลงปัจจัยอาขยาตแล้ว เป็น “ฐาน” พร้อมทั้งจะลงวิภัตติอาขยาตในหมวดต่างๆ สำเร็จเป็นกิริยาอาขยาต นำไปใช้ในประโยคต่อไปได้ (กิริยาอาขยาตกับประธานของประโยค ต้องมีบุรุษและวจนะตรงกันด้วย)

ธาตุ ปัจจัย ฐาน คำแปล ลงวิภัตติ
 วนท +อ = วนท ไหว้ ลง ตี วิภัตติ เป็นต้น เช่น วนทติ, วนทสิ, วนทามิ (ไหว้อยู่); วนทตุ, วนทาทิ (จงไหว้) ...

เอกวจนะ		พหูวจนะ	
ป. ปุริโส/อิตถิ/กุล วนทติ.	ผู้ชาย/ผู้หญิง/ตระกูล ไหว้.	นามนาม	ปุริสา/อิตถิโย/กุลานิ วนทนติ.
โส/สา/ตี วนทติ.	เขา/เธอ ไหว้.	ต ...	เต/ตา/ตานิ วนทนติ.
ม. ตวี วนทสิ.	คุณ ไหว้.	ตุมห	ตุมเห วนทถ.
อ. อหิ วนทามิ.	ผม ไหว้.	อมห	มย วนทาม.

หมวด ฎิ ธาตุ (อ)

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล
ฎิ *	+อ	= ภา	มี, เป็น
หุ *	+อ	= โห	มี, เป็น
สิ *	+อ	= เส, สย	นอน
ชิ	+อ	= เซ, ชย	ชนะ
มร *	+อ	= มร	ตาย
ปจ	+อ	= ปจ	หุงต้ม; เผา
อิกข	+อ	= อิกข	เห็น
ลภ	+อ	= ลภ	ได้
คม **	+อ	= คจฉ	ไป <i>อกัมม.</i> ; ถึง <i>สกัมม.</i>

หมวด ฐิ ธาตุ (อ,เอ) (และนิคคหิตอาคมหน้าพยัญชนะที่สุดธาตุ)

ฐิ	+อ เอ	= ฐนฐ, ฐนฐเ	ปิด, กั้น
ภุช	+อ	= ภุช	กิน
ลิป	+อ	= ลิมป	ฉาบ
มุจ	+อ	= มุจ	ปล่อย
ภิท	+อ	= ภินท	ทำลาย, ต่อย
ฉิท	+อ	= ฉินท	ตัด, ผ่า

หมวด ทิว ธาตุ (ย)

ทิว *	+ย	= ทิพพ	เล่น
สิว	+ย	= สิวพพ	เย็บ
ชี *	+ย	= ชีย	สิ้น
พุช	+ย	= พุชฉ	รู้, ตริสรู้
มุห *	+ย	= มุยห	หลง
มุส	+ย	= มุสส	ลิ้ม
รช	+ย	= รชช	ย้อม
ปจ *	+ย	= ปจจ	สุก, ไหม้
มุจ *	+ย	= มุจจ	หลุด, พ้น
ภิท *	+ย	= ภิชช	แตก
ฉิท *	+ย	= ฉิชช	ขาด, ทะลุ

หมวด ฐิ ธาตุ (ณ,ณา)

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล
สุ	+ณ ณา	= สุณ สุณา	ฟัง
ว	+ณา	= วณา	ร้อย
สิ	+ณ	= สิณ	ผูก

หมวด กิ ธาตุ (นา)

กิ	+นา	= กิณา	ซื้อ
จิ	+นา	= จินา	ชนะ
จि	+นา	= จินา	ก่อ, สั่งสม
ญา	+นา	= ชานา	รู้
จ	+นา	= จุณา	กำจัด, ทำลาย
ล	+นา	= ลุณา	เกี่ยว, ตัด
ฝ	+นา	= ฝุณา	ผิด, โปรง

หมวด คหิ ธาตุ (ณหา)

คห	+ณหา	= คณหา	ถือเอา, จับ, รับ
----	------	--------	------------------

หมวด ติน ธาตุ (โอ)

ตน	+โอ	= ตโน	แผ่ไป
กร	+โอ	= กโร	ทำ
สกก *	+โอ	= สกโก	อาจ
ชาคร *	+โอ	= ชาโคร	ตื่น

หมวด จุริ ธาตุ (ณ,ณย)

จ	+ณ ณย	= จเ, จเณ	ลัก, ขโมย
ตก	+ณ ณย	= ตกเ, ตกเณ	ตริก
ลก	+ณ ณย	= ลกเ, ลกเณ	กำหนด
มนต *	+ณ ณย	= มนเต, มนเตย	ปรึกษา
จिनต	+ณ ณย	= จินเต, จินเตย	คิด

* หมายถึง อกัมมธาตุ ธาตุที่ไม่ต้องมีกรรมมารับ.   อ ปัจจัย หมวด ฎิ ธาตุ,   ณ ณย ปัจจัย หมวด จุริ ธาตุ มีอำนาจให้พหูพจน์สระต้นธาตุได้